

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ● NO.7 (3223) ● ЧАЦВЕР, 24 ЛЮТАГА, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

“Зорка Венера” гучыць над далёкім Каўказам

У Грузіі атрымала юрыдычны статус гуманітарна-дабрачынная арганізацыя “Саюз беларусаў Грузіі “Беларускія сябры” **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Сіла дабрыні

Напрыканцы мінулага года на чэмпіянаце свету па тайскім боксе ў Бангкоку новымі перамогамі парадавалі беларускія спартсмены **Стар. 4**

ЗЕМЛЯКІ

Прыгожым спевам поўніцца душа...

Напрыканцы зімы, нібы прыспешваючы надыход цяпла, уся Беласточчына звяніць беларускімі песнямі

Родная мова, родная песня ў беларусаў Беласточчыны ў вялікай пашане

Вось і сёлета праходзіў Агульнапольскі фест “Беларуская песня-2011” — васемнаццаты па ліку. Гэта адно з найбуйнейшых мерапрыемстваў беларускай нацменшасці ў Польшчы. Вялікі гала-канцэрт ладзіўся ў Беластоку 20 лютага. А разам са спевакамі, гуртамі ў суседняй краіне прыгожа выступілі арт-група “Беларусы” і салістка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі імя Геннадзя Цітовіча Кацярына Булатоўская. Журы фесту не першы год узначальваў кіраўнік хору, народны артыст Беларусі Міхась Дрынеўскі.

Традыцыю песенных святаў распачалі актывісты Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, створанага яшчэ ў 1956 годзе. Нязменны старшыня галоўнага праўлення БГКТ на працягу многіх гадоў — Ян Сычэўскі. У Беларусі спадар Ян ушанаваны медалём Францыска Скарыны, ён кавалер Крыжа камандорскага ордэна Адраджэння Польшчы, а на Беласточчыне

яго часам называюць “галоўным беларусам”.

— Спдар Ян, зразумела, што таварыства каардынуе дзейнасць суполак этнічных беларусаў у Польшчы, найперш на Беласточчыне. А падтрымку нашай дзяржавы адчуваеце?

— Так, з боку беларускіх улад цягам шэрагу гадоў мы сустракаем вялікую зацікаўленасць, ахвотную дапамогу ў развіцці беларускай культуры, асветы ў Польшчы. Створаны Культурны цэнтр з сядзібай у Беластоку — таксама праява ўвагі да развіцця беларускага этнасу. Можна,

не ўсе ведаюць: у нас прайшло заканадаўчае ўрэгуляванне на конт нацменшасцяў, у выніку сітуацыя з беларускай культурай ускладнілася. І тут падтрымка з боку цэнтра не проста неабходная — яна спаўняе ў дачыненні да культуры беларускай нацменшасці ратавальную функцыю. Я ахвотна ўвайшоў у склад Кансультацыйнага савета кіраўнікоў грамадскіх арганізацый суайчыннікаў, якія працягваюць за мяжой. Такое веча дзяспары, першае пасаджэнне якога прайшло ў Нацыянальнай бібліятэцы, — сведчанне

зацікаўленай дапамогі ўсім беларусам замежжа. Праграму дзеянняў, у якую і мы ўносілі прапановы, стваралі Міністэрства культуры, апарат Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Беларусь — дзяржава не надта багатая, і ўсё ж прыемна бачыць увагу да беларусаў замежжа. Можна прывесці шэраг прыкладаў таго, што дыялог ідзе зацікаўлены, добраазначаны, адкрыты — па ўсіх пытаннях, праблемах беларускай нацменшасці ў Польшчы. І важкія набыткі — агульнае наша дасягненне. → **Стар. 2**

Прэм’ера культурнага года

Выставай мастачкі Наталлі Палішчук у Нацыянальнай бібліятэцы адкрыўся Год культуры Украіны ў Беларусі

Гэта не першая прэзентацыя твораў мастачкі за межамі Украіны: творы Наталлі Палішчук раней пабывалі ў Польшчы, Славакіі, Венгрыі, Аўстрыі. Асноўная тэма яе творчасці — любоў да роднай зямлі і ўсяго свету. Пасол Украіны ў Беларусі Раман Бязсмертны пад час адкрыцця выставы адзначыў, што гэтым праектам пачынаецца Год культуры Украіны ў Беларусі. Ужо ў бліжэйшы час у Мінску пройдуць вернісажы, творчыя сустрэчы і канцэрты ўкраінскіх дзеячаў культуры і мастацтва.

Гомель і Вільнюс звязаў аўтобусны маршрут

Аўтобус у сталіцу Літоўскай Рэспублікі адпраўляецца з абласнога цэнтра цяпер праз дзень. Аднак спецыялісты ўпэўнены, што ў цёплую пару года пасажырапатоку павялічыцца і аўтобус будзе курсіраваць кожны дзень. Новы маршрут працягласцю амаль 550 км. праходзіць праз гарады Рэчыца, Светлагорск, Бабруйск, Мінск. Разліковы час у дарозе, уключаючы пераход граніцы, складае амаль 10 гадзін. Кошт праезду ад Гомеля да Вільнюса — прыкладна 120 тысяч беларускіх рублёў. Гомель паступова пашырае колькасць міжнародных аўтобусных маршрутаў. Ён ужо звязаны прамымі аўтобуснымі зносінамі з Масквой, Кіевам, Рыгай, а таксама з шэрагам абласных цэнтраў суседніх краін.

На паліўныя брыкеты ёсць попыт за мяжой

Вытворчасць адладжана ў сёлета. Для гэтага на прадпрыемстве быў устаноўлены прэс, абсталяванне папакоў-

Трапілі ў дзясятку

Астравецкі лясгас асвоіў выпуск паліўных брыкетаў, якія ідуць на экспарт

му і разваліцца, — патлумачыў галоўны інжынер прадпрыемства Іван Чэпукойць. — На выраб брыкетаў ідуць адыходы нашай вытворчасці — пілавінне, трэскі. Яны пад высокім ціскам прэсуюцца ў брыкеты, прычым без усялякіх дабавак — гэта экалагічна чыстая прадукцыя”.

Вытворчасць брыкетаў створана ў Астраўцы пад час рэалізацыі Дзяржпраграмы інавацыйнага развіцця.

Лінія па сушцы пілавінныя набыта ў айчынных вытворцаў, прэс — у суседняй Літве. Кошт абсталявання — каля 400 мільёнаў рублёў. Іван Чэпукойць адзначыў, што новая прадукцыя высокарэнтабельная, укладзенныя сродкі хутка акупацца. Выпуск брыкетаў галоўны інжынер лічыць найбольш перспектыўным кірункам дзейнасці лясгаса. З лініі сыходзіць каля 120 тон паліва

ў месяц. Сёлета плануецца закупаць яшчэ адзін прэс і павялічыць вытворчасць больш чым удвая.

Гэтыя праекты — працяг мадэрнізацыі вытворчасці ў Астравецкім лясгасе. Там пабудавана новая кацельня, устаноўлены дзве сушылныя камеры. У Латвіі закуплена і ўжо працуе лінія лесапілавання, летась на ёй перапрацавана 26 тысяч кубаметраў драўніны. Знач-

на пашырыўся асартымент прадукцыі, прычым тэрасная і гарная дошка, паліўныя брыкеты, піламатэрыялы, у тым ліку ацыліндраваныя вырабы, актыўна экспартуюцца. Дарэчы, па выніках мінулага года Астравецкі лясгас увайшоў у дзясятку лепшых экспарцёраў галіны, на знешнім рынку ім прададзена прадукцыі больш чым на паўтара мільёна долараў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

“Зорка Венера” гучыць над далёкім Каўказам

У Грузіі атрымала юрыдычны статус гуманітарна-дабрачынная арганізацыя “Саюз беларусаў Грузіі “Беларускія сябры”

У суполку ўваходзяць беларусы, а таксама тыя, каму блізка беларуская культура. Старшынёй праўлення абраны Аляксандр Жыльяеў. Як расказала пад час сустрэчы ў таварыстве “Радзіма” актывістка і член праўлення суполкі Лідзія Лярская-Шацірышвілі, адна з галоўных задач арганізацыі — прапаганда і развіццё беларускай культуры ў Грузіі.

Гісторыю беларускай дыяспары Грузіі можна ўявіць па некалькіх этапах. Спачатку беларусы эмігравалі сюды на працягу больш чым 100 гадоў сумеснага пражывання з грузінамі ў Расійскай імперыі. Затым была вымушаная эміграцыя пад час Першай сусветнай вайны і ў гады грамадзянскай вайны. І, нарэшце, вялікая плынь нашых суайчыннікаў апынулася ў Грузіі ў гады Вялікай Айчыннай. Іх гасцінна прынялі, і многія бежанцы засталіся там назавсёды. Эміграцыйныя плыні былі і ў пасляваенны час. Паводле дадзеных Дзяржстата Грузіі, цяпер у краіне больш за 600 беларусаў з адзнакай аб нацыянальнасці ў пашпарце. Фактычна ж людзей, якія атаясамліваюць сябе з беларускім этнасам, значна больш. Многія беларусы ў савецкі час былі запісаны ў пашпарце як рускія. Ёсць многа змешаных сем’яў, дзеці ў якіх таксама маюць беларускія карані.

Хоць суполка і маладая, зроблена ўжо нямаля. Яе кіраўнік увайшоў у склад Савета нацыянальных меншасцяў пры Народным сходзе

Лідзія Лярская-Шацірышвілі (злева) — у актыве суполкі

Грузіі. Нашы супляменнікі ўдзельнічалі ў свяце славянскіх дыяспар, прысвечаным Дню славянскага пісьменства, на якім упершыню ў Грузіі са сцэны Тбіліскага ТЮГа прагучала беларуская мова: гэта былі песні “Скрыпяць мае лапці” ў выкананні ансамбля беларускай і славянскай песні “Лілея” і верш Максіма Багдановіча “Зорка Венера”. Да Дня незалежнасці Беларусі прайшоў вялікі канцэрт-прэзентацыя, на якім выступілі не толькі беларусы, але і прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі Грузіі.

У планах суполкі — правядзенне вечарын беларускай паэзіі, канцэртаў і тэматычных лекцый па беларускай гісторыі і культуры, выставы твораў беларускіх мастакоў, стварэнне беларускай нядзельнай школы, беларускіх фальклорных і тэатральных калектываў, а таксама аказанне ўсе-

баковай дапамогі членам беларускай абшчыны. Дбаюць у Тбілісі і пра стварэнне Беларускага культурнага цэнтру.

Лідзія Лярская-Шацірышвілі лічыць важным кірункам дзейнасці ўмацаванне і развіццё беларуска-грузінскіх стасункаў у культурнай, дзелавой, гуманітарнай і міжнароднай сферах. Таму актывісты суполкі імкнучца наладзіць як мага больш кантактаў з бацькаўшчынай у самых розных галінах. І ім ужо ідуць насустрач у міністэрствах культуры, адукацыі, у Магілёўскім аблвыканкаме, у навучальных установах. У суполцы “Беларускія сябры” спадзяюцца, што тым самым яны змогуць прынесці немалую карысць Айчыне.

Галіна Навіцкая, каардынатар праектаў таварыства “Радзіма”

Шчырыя дыялогі на роднай мове

Андрэй Гусін

Нядзельная беларуская школа адкрылася ў Кішыніёве

Школу будуць наведваць дзеці беларусаў, якія пражываюць у сталіцы Малдовы, а таксама супрацоўнікаў беларускага пасольства ў Кішыніёве. Асаблівы акцэнт у новай навучальнай установе будзе зроблены на падрыхтоўку вучняў старэйшых класаў да паступлення ва ўніверсітэты Беларусі. Дзецям трэба паглыбіць свае веды па мове, літаратуры і гісторыі сваёй этнічнай Радзімы. Яны будуць вывучаць прадметы на

аснове адукацыйных праграм, атрыманых з Мінска. Плануецца, што слухачамі нядзельнай школы стануць і прадстаўнікі беларускай суполкі ў Малдове, якія жадаюць паглыблена вывучаць беларускую мову і літаратуру, гісторыю сваёй Радзімы.

Акрамя таго, пры школе плануецца стварыць музей. Тут будуць прадстаўлены нацыянальныя касцюмы і іншыя экспанаты, звязаныя з традыцыямі і звычаямі Беларусі.

Варта дадаць: стварэнне школы ініцыяваў савет Беларускай грамады ў Малдове на чале з Юрыем Статкевічам.

Новыя абрысы Прыпяцкага Палесся

Першы ў Беларусі плавучы гатэль з’явіцца на рацэ Струмень у Жыткавіцкім раёне Гомельшчыны

Гатэль, які будзе перамяшчацца па рацэ з дапамогай буксіра, праекціроўшчыкі задумалі як прыгожы жылы блок. Завяршыць працу па стварэнні плавучага гатэля плануецца ўжо сёлета.

Як паведаміў дырэктар дэпартаменту па турызме Міністэрства спорту і турызму Вадзім Кармазін, гатэль на вадзе — не адзіны новы аб’ект, які з’явіцца ў бліжэйшыя гады на тэрыторыі

Прыпяцкага Палесся. Так, у Тураве плануецца арганізаваць лодачную станцыю, а ў Ляскавічах, дзе летас прайшоў фэст “Покліч Палесся”, будзе створаны Музей прыроды.

Да таго ж у Тураве будзе пашыраны гатэльны комплекс, які ўжо дзейнічае. Усе гэтыя праекты плануецца рэалізаваць паводле Дзяржаўнай праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся на 2010–2015 гады.

Так выглядае плавучы гатэль на макеце

ЗЕМЛЯКІ

Прыгожым спевам поўніцца душа...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Падкрэслію яшчэ такую акалічнасць. Беларусаў у Польшчы — каля 200 тысяч. Прычым, што важна, гэта хутчэй не дыяспара ў звычайным сэнсе слова, а кампактна пражываючыя этнічныя беларусы. Яны выйшлі з нацыянальна і этнічна аднародных вёсак Беласточчыны. Цяпер маем больш за 60 беларускіх аматарскіх гуртоў, якія развіваюцца ў кантакце з прафесійнымі мастацкімі калектывамі Беларусі. Такія стасункі, лічу, вельмі патрэбныя, у немалой ступені дзякуючы ім усе нашы імпрэзы ладзяцца на высокім творчым, арганізацыйным узроўні. Мы, дарэчы, ахвотна прыязджаем на Усебеларускі фэст нацыянальных культур у Гродне, заўсёды ім захапляемся і многаму там вучымся. У павазе на Беласточчыне і беларуская мова: існуе 43 школы, дзе яна вывучаецца як прадмет, там займаецца каля трох з паловай тысяч дзяцей і моладзі. А цалкам беларускай школы, на жаль, няма. Ёсць 2 беларускія ліцэі — у Бельску-Падляскім і Гайнаўцы. Праблема ж у тым, што раней у Беларусі

атрымалі вышэйшую адукацыю больш за 150 юнакоў і дзяўчат беларускага паходжання з Беласточчыны, а з уступленнем Польшчы ў Еўрасаюз адукацыйныя сувязі парушыліся. Раней нашы абітурыенты паступалі ў вну Беларусі з невялікім аблягчэннем на экзаменах. Добра вучыліся, вярталіся з высокім узроўнем ведаў, іх ахвотна бралі на працу, і яны робяць неблагую кар’еру. Цяпер жа ў Польшчы патрэбна настрэфікацыя беларускіх дыпламаў, гэта як дадатковыя экзамены, бар’ер, яго моладзь баіцца, і ўжо ніхто не паступае. А вучоба ў Беларусі — вельмі важны стымул у сэнсе развіцця культуры і асветы. Я думаю, трэба папрацаваць у гэтым кірунку, з боку Польшчы ёсць прыхільнасць, каб падпісаць пагадненні, прадоўжыць традыцыю.

— Якімі клопатамі жывуць цяпер беларусы Беласточчыны?

— Розных спраў вельмі шмат. Бывае, як расказваю пра нашу дзейнасць гасцям з Беларусі, то некаму і не верыцца, што гэтулькі мерапрыемстваў, скіраваных на захаванне беларуска-

ці, ладзіцца ў Польшчы. Адзін з братаўчан некалі напісаў пра Беласточчыну: “Тут беларуская мова гучыць паўсюдна. Тут культура Беларусі, мова яе — найдаражэйшая каштоўнасць, якую вывучаюць, бы Святое пісанне апантаных вернікі”. А яшчэ ў Бе-

Ян Сычэўскі

ластоку будзеца помнік, вельмі важны для захавання нашай духоўнай, душэўнай спадчыны: праваслаўным беларусам, якія сталі ахвярамі Другой сусветнай вайны і пасляваеннага часу. Не ўсім вядома, але факты сведчаць,

што на Беласточчыне было знішчана некалькі беларускіх вёсак, а насельніцтва іх вымардавана з прычын шавіністычнай нянавісці. Мы лічым, што і пра такую сумную старонку гісторыі варта памятаць. Помнік будзеца, і мы ўдзячны Міністэрству культуры за дапамогу ў фінансаванні чатырох іконаў, якія былі напісаны ў Мінску, у Беларускай акадэміі мастацтваў. Мая асаблівая падзяка Беларусі, дзяржаўным і рэгіянальным уладам — за вялікую дапамогу ў стварэнні Гайнаўскага Беларускага музея. І цяпер, дарэчы, вельмі часта экспазіцыі ў ім — гэта вынік нашай супольнай працы.

Я ўжо казаў пра супрацоўніцтва нашых самадзейных гуртоў з беларускімі прафесійнымі калектывамі. Такія кантакты вельмі ўзбагачаюць беларускую культуру, пашыраецца рэпертуар. Сярод мерапрыемстваў найбольш важныя — Агульнапольскі фестываль “Беларуская песня”, фінал якога прайшоў нядаўна. Яшчэ — Свята беларускай культуры, Беларускае Купалле, прэзентацыі культур нацменшасцяў з

усёй Польшчы. Мы высока цэнім Фэст польскай і беларускай песні “Беласток—Гродна”, навуковыя канферэнцыі “Шлях да ўзаемнасці”, якія праводзім разам з Саюзам палякаў на Беларусі. Матэрыялы потым выдаюцца, рассылаем іх па бібліятэках і вну Беларусі і Польшчы.

— Што вы лічыце найбольш важным для работы вышэй згаданага веча дыяспары?

— Варта сістэмна вырашаць усе праблемы, звязаныя з існаваннем беларускай культуры і асветы ў беларускіх асяродках за мяжой, у тым ліку ў Польшчы. А яны праяўляюцца ў жыцці як канкрэтныя задачы. Скажам, трэба спрыяць навучанню землякоў беларускай мове. А значыць, патрэбны і конкурсы супольныя па мове, і экскурсіі дзяцей, моладзі ў Беларусь, і асяродкі ўдасканалення настаўнікаў. Можна таксама надалей падахвочваць юнакоў і дзяўчат, каб яны ехалі вучыцца у вну Беларусі. Думаю, і кіраўнікі іншых суполак замежжа, з якімі ў нас ёсць сталыя кантакты, будуць ініцыяваць гэтыя справы.

Гутарыў Іван Ждановіч.

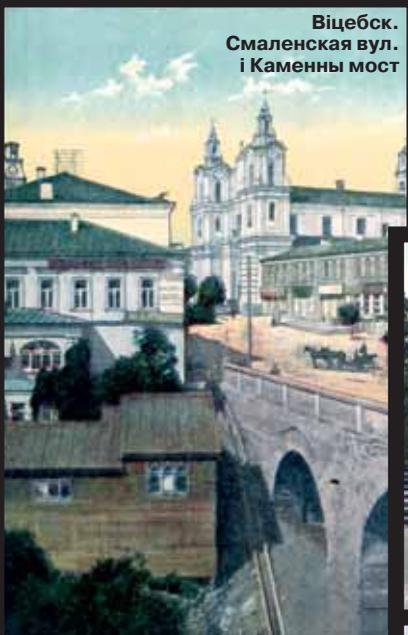
Знічкі Айчыны

Шмат чаго пабачылі на сваім вяку старыя віцебскія муры. Многія памяткі пра няпростыя гістарычныя часіны захавалі віцебскія вуліцы. На камяніцах — і адбіткі лёсаў слаўных землякоў, ураджэнцаў горада канца XIX — пачатку XX стагоддзя. Узгадайма ж хаця б некаторыя з іх...

Алесь Карлюкевіч

Раіса Венямінаўна Ідэльсон нарадзілася ў Віцебску ў 1894 годзе. Расійская мастачка, паэтэса, празаік, жонка слаўтага мастака, мастацкага педагога Р. Фалька. З 1916 года, маючы за плячыма не самы юны ўзрост, вучылася ў школе малявання і жывапісу Ю. Пэна. З 1918-га — у Петраградзе. Займалася ў школе Я. Гольдבלата і ў жывапісца К. Пятрова-Водкіна. Рыхтавалася да паступлення ў Акадэмію мастацтваў. З 21-га — у ВХУТЕМАСе ў класе Р. Фалька. У 1928-м разам з Фалькам наведала Парыж. Дарэчы, замежжа мастачцы было знаёма і раней. Яшчэ перад Першай сусветнай вайною яна разам з бацькамі пабывала ў розных краінах Еўропы. Першая выстаўка — у Берліне, гэта была 1-я Руская мастацкая выстаўка. У 1922-м удзельнічала ў выстаўцы “Маскоўскія жывапісцы”. Яшчэ адзін цікавы факт: у 1925—1927 гадах ураджэнка Віцебска ўдзельнічала ў Усебеларускіх выстаўках. У 1928 годзе работы Раісы Ідэльсон прадстаўлены на выстаўцы РОСТА (Масква). Ужо пасля смерці творчасць Раісы Венямінаўны была падсумавана на выстаўцы ў Маскоўскім Доме мастака. Ідэльсон — аўтар работ “Аўтапартрэт” (два творы пад адной назвай), “Кветкі ў блакітнай бутэльцы”, нацюрморту, пейзажаў з гарадскога жыцця. У 1930-я гады адышла ад актыўнай творчай працы, даглядала прыкаваную да ложка сястру — тэатральнага рэжысёра А. В. Азарх-Граноўскую, якая таксама нарадзілася ў Віцебску, і маленькага сына. Памерла мастачка ў 1972 годзе ў Маскве.

А Браніслаў Станіслававіч Свіршчэўскі нарадзіўся 10 лютага 1904 года. Будучы расійскі вучоны ў галіне механізацыі сельскай гаспадаркі яшчэ зусім хлопчыкам

Віцебск. Смаленская вул. і Каменны мост

Віцебск. Цэнтральная частка

Віцебск. Губернатарскі бульвар

Віцебск. Грамадзянскі клуб

Віцебск. Замкавая вуліца

Віцебск. Уваход у сад

паграпіў у Санкт-Пецярбург. Зведаў многія выпрабаванні, што прыйшлі ў Расію з Кастрычнікам 1917-га і грамадзянскай вайною. Закончыў Ленінградскі політэхнічны інстытут імя М. І. Калініна (1928). У 1928—1933 гадах працаваў інжынерам “Збожжатрэста”, адначасова з 1930 — выкладчык, дацэнт Маскоўскага інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. З 1935 года — загадчык кафедры эксплуатацыі машына-трактарнага парка МІМЭСГ. Правёўшы шырокія даследаванні і абагульніўшы іх вынікі, падрыхтаваў падручнік па эксплуатацыі сельскагаспадарчай тэхнікі. Стаў заснавальнікам навуковай дысцыпліны “Эксплуатацыя машына-трактарнага парка”. Па тым часе, калі на вёску прыходзілі новыя і для многіх зусім невядомыя машыны, трактары, кірунак быў абраны надзвычай актуальны і патрэбны. Удзельнічаў наш зямляк у распрацоўцы арганізацыйна-тэхнічных правіл правядзення трактарных работ, што мела вялікае значэнне для вырашэння набалелых пытанняў механізацыі сельскай гаспадаркі ў калгасах і саўгасах у 30—50-я гады. Адна за другой выходзілі кнігі Свіршчэўскага “Сельскагаспадарчыя рухавікі” (Масква—Ленінград, 1931), “Эксплуатацыя машына-трактарнага парка” (Масква, 1940; 3-е выд., перапрацаванае — 1958), “Арганізацыя і тэхналогія вытворчасці трактарных работ: вучэбны дапаможнік для вучылішч механізацыі і рамесніцкіх вучылішч па механізацыі сельскагаспадарчых работ” (Масква, 1954). У 1946 годзе вучоны абараніў дысертцыю на званне доктара тэхнічных навук. За высокія дасягненні ў навукова-практычнай і выкладчыцкай дзейнасці адзначаны званнем лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР (1950), узнагароджаны двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга (1945, 1949).

Расійскі сцэнарыст Самуіл Якаўлевіч Рубашкін нарадзіўся ў Віцебску ў 1906 годзе. Закончыў Усеаюзны дзяржаўны інстытут кінематографіі ў Маскве. Працаваў з некаторымі перапынкамі на “Мосфільме” (1927—1941, 1943—1948). З 1948 года — кінааператар на “Ленфільме”. У апошнія гады жыцця выявіў сябе як мастак не толькі кіно, але і як жывапісец. У 1975 годзе правёў персанальную выстаўку ў Ленінградзе. Быў рэжысёрам фільма “Закон жыцця”. Рубашкін — аператар фільмаў “Пра жураўля і лісу, альбо Выпадак у лесе” (1937), “Сярэбраны дождж” (1937), “Хлопец з нашага горада” (1942), “Чакай мяне” (1943), “Шчаслівы рэйс” (1949), “Ігнатас вярнуўся дахаты” (1956), “Апошні дзюйм” (1958), “Яго час прыйдзе” (1958), “Мост перайсці нельга” (1960), “Казка пра страчаны час” (1964), “Адзін з нас” (1970), “Таварыш генерал” (1973) і інш. Гісторыкі кіно сведчаць, што аператарскім работам Рубашкіна былі ўласцівы ўвага да дэталей, тонкае адчуванне святла, здольнасць знайсці свой ракурс. Увесь час марыў пра ўласныя рэжысёрскія работы. Многае з задуманага ў тым кірунку ажыццявіць не ўдалося.

У гісторыі савецкай песеннай культуры добра вядома асоба Марка Рыгоравіча Фрадкіна, які нарадзіўся ў Віцебску ў 1914 годзе. Кампазітар — з сям’і віцебскіх медыкаў Рыгора Канстанцінавіча Фрадкіна і Яўгеніі Міронаўны Шагалавай. У дзяцінстве Марк захапляўся тэхнікай. Пасля за-

канчэння школы паступіў у Віцебскі політэхнічны тэхнікум. Завяршыўшы вучобу, атрымаў накіраванне на швейную фабрыку “Сцяг індустрыялізацыі” інжынерам па тэхніцы бяспекі, дзе адпрацаваў 2 гады. Затым паступіў у БДТ-3 акцёрам (цяпер — Нацыянальны драматычны тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску). Толькі з 1934 года лёс будучага кампазітара звязаны з Ленінградам, дзе Марк паступіў на другі курс тэатральнага інстытута. Закончыўшы яго, у 1937 годзе ўсё ж вяртаецца ў Беларусь, у Мінск, працуе ў Тэатры юнага глядача. Адначасова займаецца ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі (клас прафесара Мікалая Аладава). У 1939 годзе Фрадкіна прызываюць у Чырвоную Армію. У стралковым палку (у горадзе Вінніца, ва Украіне) ён стварае самадзейны ансамбль. З 1941 года — дырыжор ансамбля Кіеўскай ваеннай акругі. Як кампазітар-песеннік пачынае супрацоўнічаць з паэтам Я. Далматойскім. Гэта і дало пачатак многім выдат-

© В поісках
утрачэннаго
Паштоўкі
з калекцыі
Уладзіміра
Ліхадзедава

МОЦНЫЯ ЛЮДЗІ

Сіла дабрыні

Напрыканцы мінулага года на Чэмпіянаце свету па тайскім боксе ў Бангкоку новымі перамогамі парадавалі беларускія спартсмены. Яны прывезлі дадому ажно шэсць медалёў — пяць залатых і бронзавы.

Іна Ганчаровіч

Зборная Беларусі па гэтым відзе спорту — пакуль адзіная, здольная супрацьстаяць тайскім байцам. Як жа атрымалася, што менавіта беларускія спартсмены вырваліся на першыя пазіцыі, нават перамагаюць саміх тайцаў?

— Сапраўды, з'ява гэта парадаксальная, і нашы перамогі многіх здзіўляюць, — гаворыць галоўны трэнер клуба “Булат джым” Юрый Булат. — Некаторыя тлумачаць поспехі беларусаў існаваннем у нас унікальнай сістэмы падрыхтоўкі спартсменаў. І я, дарэчы, з тым цалкам згодзен! Нам сапраўды ўдалося паставіць справу так, што арганічны сплаў трэнераў, арганізатараў, спартсменаў, а таксама добрая энергія, напорыстасць, настойлівасць старшыні Беларускай федэрацыі кікбоксінга і тайландскага бокса Валерыя Гайдукевіча часта прыводзяць нас да значных перамог.

Тайскі бокс, ці муай-тай, — баявое мастацтва Тайланда. Узнікла больш за дзве тысячы гадоў таму, але сусветную вядомасць гэты від спорту набыў у другой палове XX стагоддзя. На пачатку 90-х тайскі бокс з'явіўся ў Беларусі. Першы тайскі спорт-клуб “Чынук” тут заснаваў Андрэй Грыдзін, які выхаваў цэлую плеяду спартсменаў міжнароднага ўзроўню.

Што ж тычыць агульна-

У Юрыя Булата (злева) і вучні становяцца чэмпіёнамі

прызнанай талерантнасці беларусаў, то, як лічыць Юрый Булат, такая рыса характару таксама мае глыбокія гістарычныя карані. Як вядома, мы доўгі час жылі ў складзе шматнацыянальных дзяржаў, і каб выжываць, развівацца — трэба было не толькі самім быць моцнымі, але і вучыцца знаходзіць кампрамісы з людзьмі розных культур, канфесій. І гэта не магло не адбіцца на нацыянальным харак-

тары. “Мы сапраўды вельмі добраазычлівыя, але і ў крыўду сябе ніколі не дадзім,” — добра ўсміхаецца мой субяседнік.

Юрый Булат займаецца тайландскім боксам з 1993 года, выступае ў сярэдняй вазе. Дзесяціразовы чэмпіён Беларусі, трохразовы ўладальнік Кубка свету, Чэмпіён Еўропы і трохразовы Чэмпіён свету сярод аматараў, Чэмпіён свету сярод прафесіяналаў.

— Юрый, калі меркаваць па выніках, то і беларускія дзяўчаты таксама з моцным характарам: чатыры залатыя медалі з пяці прывезлі яны...

— На Чэмпіянаце свету нашы дзяўчаты аказаліся найлепшымі падрыхтаванымі і занялі першае агульнакаманднае месца. І гэта сярод іншых удзельніц з 92 краін! А наша Кацярына Вандар'ева прызнана лепшым байцом свету сярод жанчын.

— Цікава, якія нашы чэмпіёнкі ў звычайным жыцці?

— Вельмі сімпатычныя, лёгкія ў зносінах, добрыя. На рынку ж яны імклівыя, спрытныя і магучыя.

— А вам калі-небудзь у рэальным жыцці даводзілася прымяняць прыёмы тайскага бокса?

— Ніколі! Яшчэ хлапчуком я прачытаў інтэрв'ю з вялікім барацьбітом, шматразовым чэмпіёнам свету, пераможцам Алімпійскіх гульняў Міхаілам Маміашвілі, які сказаў: “Сапраўдная сіла абавязкова павінна быць добрай”. Гэтыя словы сталі маім дэвізам, і вучняў я так выхоўваю. Вядома ж, уменне наносіць удары дае нам пэўныя перавагі перад іншымі ў крытычных сітуацыях. Гэта як нябачная зброя, якая заўсёды пры нас. Але беларускія трэнеры не культывуюць у душах выхаванцаў пачуцці перавагі. Так, ты можаш быць “злым”, але толькі на пляцоўцы.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Тры розныя значэнні

Адна з праблем для тых, хто прыкладна ў роўнай ступені валодае некалькімі блізкімі мовамі, — дакладная перадача сэнсу выказвання пры перакладзе. Іншы раз мы міжволі трапляем у своеасаблівыя моўныя пасткі, калі працуем адначасова з беларускай і рускай мовамі. Чаму? Бо для розных значэнняў слова ў адной мове часта існуюць самастойныя адпаведнікі ў іншай. І мы не заўсёды правільна імі карыстаемся.

Звернемся да канкрэтнага прыкладу. Рускі назоўнік *сознание* часта ўжываецца ў моўнай практыцы. І ў залежнасці ад таго, што ў канкрэтным выпадку маецца на ўвазе, можа перакладацца на беларускую мову па-рознаму: як *усведамленне*, *прызнанне* і *прытомнасць*. І заканамерна ўзнікае пытанне: у якіх кантэкстах кожны з перакладаў будзе дарэчным?

Адказ знойдзем, разабраўшыся ў сэнсе кожнага слова і прааналізаваўшы кантэкст, спалучальнасць яго з іншымі.

Так, калі маецца на ўвазе думка, пачуцце, то рускае *сознание* варта перакладаць як *усведамленне*. Правільна сказаць: *усведамленне свайго віны*.

А вось стан свядомасці, у якім чалавек здольны ўспрымаць навакольны свет, беларусы называюць *прытомнасцю*. І рускае словазлучэнне *потерять сознание* па-беларуску гучыць як *страціць прытомнасць*.

І, нарэшце, яшчэ адно беларускае значэнне гэтага рускага слова: *сознание в преступлении* — гэта *прызнанне ў злачынстве*.

Вераніка Бандаровіч

“Жыццё” вяртаецца Нечаканы ландшафт

Факсімиле выдатнага помніка старажытнага ўсходнеславянскага пісьменства “Жыццё Ефрасінні Полацкай” выдадуць да 2012 года

Вольга Швайкова

На XVIII Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы выканаўчы дырэктар выдавецтва Беларускага экзархата Уладзімір Грозаў упершыню прадэманстраваў шырокай публіцы дзве старонкі гэтага факсімільнага выдання. “Праект па стварэнні факсімільнай копіі “Жыцця Ефрасінні Полацкай” мы рэалізуем сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі”, — сказаў суразмоўца. Ён адзначыў, што факсімиле плануецца выдаць да 1150-годдзя заснавання Полацка, якое будзе адзначацца ў чэрвені 2012 года.

Як расказаў Уладзімір Грозаў, перш чым праект па стварэнні факсімільных

копій рэдкіх кніг атрымаў права на жыццё, была праведзена вялікая навуковая праца. Аказалася, што за межамі краіны знаходзяцца

Ікона Св. Ефрасінні

каля 30 рарытэтаў — помнікаў беларускай кніжнай культуры. “Іх можна знайсці ў Расіі, Амерыцы, Швецыі, Польшчы, але не ў нас. Вярнуць іх у сілу пэўных абставін мы не мо-

жам, таму і было прынята рашэнне стварыць іх факсімільныя копіі”, — падкрэсліў Уладзімір Грозаў. Да прыкладу, факсімиле “Жыцця Ефрасінні Полацкай” плануецца выдаць вызначаным тыражом, каб гэтая кніга заняла годнае месца ў бібліятэках і музеях Беларусі.

Апроч непасрэдна аднаўлення “Жыцця Ефрасінні Полацкай”, па-ранейшаму праводзіцца навуковая праца. “Даследуецца усё тое, што было звязана з ім, асобамі, якія калі-небудзь дакраналіся да выдання. Над гэтай тэмай працуюць і навукоўцы, і бібліятэкары, і пісьменнікі, і музыкі, і мастакі. Бо мы падымаем велізарны пласт беларускай культуры”, — упэўнены Уладзімір Грозаў.

У Мінску вырасце сад, у якім дрэвы будуць незвычайнай формы

Анастасія Янушэўская

Цяпер распрацоўваецца асартымент дрэў саду. Мяркуюцца, што кроны будуць і шарападобнымі, і ніцымі, яны будуць і сцяліца, прычым гэтага мяркуецца дасягнуць без стрыжкі: незвычайныя расліны будуць размнажацца шляхам прышчэпкі. У садзе прыжывуцца ніцы вяз, шарападобная лістоўніца, баярышнік з махрыстымі кветкамі (таксама шарападобнай формы), шарападобны клён і іншыя.

Праект па стварэнні незвычайнага саду выконваецца вучонымі Цэнтральнага батанічнага саду Нацыянальнай акадэміі

Экзотыкі, нахталт гэтай, у сталіцы стане больш

навуц сумесна з прадпрыемствам “Мінскзеленбуд”, якое ў бліжэйшы час вызначыць месца для высадкі дрэў. “Сад зойме каля гектара, месца для яго, магчыма, знойдзецца на тэрыторыі якога-небудзь ужо існуючага зялёнага аб'екта, але новы сад там абавязкова будзе “бачным”, — сказаў загадчык лабараторыі інтрадукцыі драўняных раслін Цэнтральнага батанічнага саду Ігар Гарановіч. Паводле яго слоў, дрэвы вышыняй паўтара-два метры будуць вы-

саджаны ў грунт ужо гэтай вясною, у канцы красавіка.

У перспектыве ў Мінску плануецца стварыць і іншыя незвычайныя сады. Гэта, напрыклад, сад бэзу, або сірынгарый, а таксама сад бесперапыннага цвіцення, у якім з красавіка па верасень будуць квітнець расліны: фарзіцыя, курыльскі чай, бэз, язмін і іншыя. Акрамя таго, мяркуецца высадзіць сад вечназялёных раслін — у ім будуць прадстаўлены розныя віды туй, ядлоўцы, кіпарысавікаў.